ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Γράφει ο **Θεόδωρος Μεγαλοοικονόμου**

Είκοσι χρόνια συμπληρώνονται φέτος «μέσα στο ευρώ», με ό,τι αυτό, στη δομική του διασύνδεση με τις πολιτικές της δημοσιονομικής προσαρμογής, σηματοδοτούσε από την ίδια τη σύστασή του ως κομβικού σημείου της λεγόμενης «ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης». Ως του «ιμάντα μεταφοράς» όλων αυτών που, όλα αυτά τα χρόνια, ζήσαμε με τα μνημόνια, εξακολουθούμε να ζούμε με την αορίστου διάρκειας δημοσιονομική εποπτεία που τα διαδέχτηκε και θα συνεχίσουμε να ζούμε μέσα σ΄ αυτή την χωρίς τέλος κρίση ενός κοινωνικού συστήματος, του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού, καθώς τα μόνα μέσα που είναι, πλέον, σε θέση να χρησιμοποιήσει για την «ανάρρωσή» του (στην πραγματικότητα, επιβίωσή του), είναι αυτά ακριβώς που δεν κάνουν άλλο από το να την επιδεινώνουν και να την κάνουν ακόμα πιο καταστροφική.

Το ευρώ, ως το ενιαίο νόμισμα της ΕΕ, προετοιμαζόταν για πολλά χρόνια ως εκ των ων ουκ’ άνευ στοιχείο της συγκρότησής της, μέσω και της αναγωγής, από την κυρίαρχη νεοφιλελεύθερη διακυβέρνηση, όπως παντού στον καπιταλιστικό κόσμο, της **νομισματικής πολιτικής** σε βασικό άξονα άσκησης της **οικονομικής πολιτικής.** Τιμές στην αγορά, μισθοί, θέσεις εργασίας, κοινωνική πολιτική, οι ζωές των πολλών, ανέβαιναν ή κατέβαιναν, προσφέρονταν ή δεν προσφέρονταν, υπήρχαν ή δεν υπήρχαν, ανάλογα με την πορεία, τις

ισοτιμίες και τα ανάλογα με την περίπτωση μέτρα για την στήριξη της σταθερότητας του νομίσματος.

Φέτος, λοιπόν, εκτός από τα 20χρονα του ευρώ, έχουμε και τα 30χρονα, που δεν πρέπει επ' ουδενί να ξεχνάμε, του «φέροντος οργανισμού», στη βάση του οποίου συστάθηκε: **της συνθήκης του Μάαστριχτ (7/2/1992).** Η πορεία προς την εγκαθίδρυση του ευρώ ως του ενιαίου νομίσματος απόκτησε τις βασικές κατευθυντήριες γραμμές της ακριβώς στη βάση των όσων θεσμοθετήθηκαν και συμπεριλήφθηκαν, ως η πολιτική για την «Ευρώπη του μέλλοντος», σ΄ αυτή τη συνθήκη.

Τα όσα αποφασίστηκαν εκεί περιέχονται σε δυο «βίβλους» που εκδόθηκαν μετά, το **«Λευκό Βιβλίο»**, που περιέχει τις κατευθύνσεις για την αναδιάρθρωση της **οικονομίας** και τη μεταβολή των **εργασιακών σχέσεων** στην μετα-Μάαστριχτ Ευρώπη (έτσι ώστε να γίνει πιο ανταγωνιστική διεθνώς) και το **«Πράσινο Βιβλίο»,** που αποτελεί την εξειδίκευση του «Λευκού Βιβλίου» στον τομέα της **κοινωνικής πολιτικής.** Είναι σημαντικό να επαναφέρουμε στη επικαιρότητα τα περιεχόμενα αυτών των βίβλων, που περιγράφουν, και προδιαγράφουν, **αυτό που ζούμε σήμερα.** Την μετάλλαξη των εργασιακών σχέσεων, η οποία παρουσιάζεται σαν μέρος των πρακτικών για την *«καταπολέμηση της ανεργίας»*, μέσω, μεταξύ άλλων, της ελαστικοποίησης των εργασιακών συνθηκών και ωραρίων, την μείωση του ωραρίου με ταυτόχρονη μείωση του μισθού, την μερική απασχόληση, τα προγράμματα κατάρτισης των ανέργων, κοκ. Η μετάλλαξη, στην κατεύθυνση της απεξάρθρωσης, του κράτους πρόνοιας, θεωρείται ακρογωνιαίος λίθος αυτών των μετασχηματισμών. Θα επικεντρώσουμε στο «Πράσινο Βιβλίο».

Σύμφωνα με αυτό, ολόκληρο το σύστημα των σχέσεων που έχει εγκαθιδρυθεί εδώ και δυο αιώνες και αποτελεί την έννοια, τους θεσμούς και το υλικό περιεχόμενο των κοινωνικών δικαιωμάτων, θεωρείται αναχρονισμός, εμπόδιο στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και τίθεται υπό αμφισβήτηση. Οι νέες τεχνολογίες, αλλά και δημογραφικοί λόγοι (η γήρανση του πληθυσμού), οδηγούν στην επιμήκυνση του ορίου ηλικίας για την συμμετοχή στην ενεργό εργασιακή δράση, καθώς και σε πιο ευέλικτες «αγορές εργασίας» και «χρόνου εργασίας»… *«Οι αλλαγές αυτές θα μπορούσαν να σημαίνουν ότι **η διαίρεση μεταξύ «χρόνου εργασίας» και «άλλου χρόνου» θα εξασθενήσει…»*** (υπογρ. δική μας).

Καθώς, όπως διαπιστώνει το «Πράσινο Βιβλίο» (ήδη 30 χρόνια πριν), η ανεργία αυξάνεται ραγδαία και δεν υπάρχουν ορατές προοπτικές επανόδου σε καταστάσεις «πλήρους απασχόλησης», ενώ γίνεται επιτακτική η συρρίκνωση των δημόσιων, κοινωνικών δαπανών, οι προτάσεις είναι: *άνοιγμα στον ιδιωτικό τομέα για υγεία, συντάξεις, **«στόχευση της***

δημόσιας δαπάνης μόνο για εκείνους που έχουν τις μεγαλύτερες ανάγκες…» (υπογρ. δική μας). Με την επίσημα, δηλαδή, διακηρυγμένη πολιτικής της αναγωγής του «κοινωνικού κράτους» σε βραχύβια και απλώς πυροσβεστικού χαρακτήρα μικροεπιδόματα. Όλα αυτά δεν είναι που ζούμε σήμερα;

Το μόνο εφόδιο που φαίνεται να προβλέπεται για ορισμένους είναι η *«δια βίου κατάρτιση και η επανακατάρτιση».* Και είναι εδώ που εισέρχονται τα προτάγματα που ανοίγουν το δρόμο σ' ένα «δυστοπικό μέλλον», που είναι ήδη παρόν: αυτή η προσέγγιση της «δια βίου κατάρτισης» βασίζεται πάνω στην διαπίστωση ότι, «με οικονομικούς όρους, ***το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι απεριόριστα 'ελάσιμο' και κατά συνέπεια δικαιολογείται μια τολμηρή στάση όσον αφορά την επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό»*** (υπογρ. δική μας). Αυτό που χρειάζεται *«για να μην υπονομεύεται η δημόσια εικόνα της επιχείρησης στον τρέχοντα κύκλο των απολύσεων και των κοινωνικών σχεδίων»* είναι «πιο εκπαιδευμένο, προσαρμόσιμο και δημιουργικό εργατικό δυναμικό για να στηρίξει τις αλλαγές στην οργάνωση της παραγωγής... Πράγμα που οδηγεί σε νέα πρότυπα ωραρίου εργασίας, αμοιβής και καθορισμού θέσεων εργασίας... Ενώ η κυκλική ανάλυση της αγοράς επικεντρώνεται στην απασχόληση, στην ανεργία και στην συμμετοχή του εργατικού δυναμικού, η πιο σημαντική παράμετρος στην διαρθρωτική προσέγγιση είναι το αποτέλεσμα της διαδικασίας κατάργησης θέσεων εργασίας/δημιουργίας θέσεων εργασίας. Το εάν αυτό το αποτέλεσμα είναι ευρέως θετικό ή όχι εξαρτάται από την δημιουργία νέων μικρών επιχειρήσεων και, κατά συνέπεια, από το επιχειρηματικό πνεύμα.... *Το πνεύμα της 'μισθωτής εργασίας' που κυριαρχεί στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση, για παράδειγμα, πρέπει να υποστεί μετασχηματισμό,* ***όπως και η πάγια ακολουθία εκπαίδευσης, εργασίας, αναψυχής και σύνταξης,*** *που είναι τυπική του μοντέλου αυτού της κοινωνίας...»* (υπογρ. δική μας).

Και συνεχίζει, φτάνοντας χωρίς περιστροφές και περιτυλίγματα, στο *«δια ταύτα»:*

> «Ενώ οι διεθνείς επιχειρήσεις θα μπορούν να υιοθετήσουν μια στρατηγική 'περικοπής του κόστους' και να διαπραγματευθούν μια κοινωνική προστασία χαμηλότερου επιπέδου, φαίνεται πιθανότερο ότι θα προτιμήσουν μια 'ποιοτική' στρατηγική υψηλών επιπέδων αμοιβής, συμμετοχής και ασφάλειας, λόγω της ανάγκης που υπάρχει για ταχείες αλλαγές στα προϊόντα στα όρια της αγοράς. Οπωσδήποτε, **ενώ οι συνθήκες αυτές θα εφαρμόζονται στον 'πυρήνα' του εργατικού δυναμικού, η ευελιξία τους εξαρτάται, επίσης, από ένα 'ποσοστό' εργατικού δυναμικού που μπορεί να λαμβάνει διάφορες μορφές, περιλαμβανομένης της εποχιακής πρόσληψης, μερικής**

απασχόλησης και χρήσης εργατικού δυναμικού επί συμβάσει, τόσο χαμηλού όσο και υψηλού επιπέδου εξειδίκευσης και δεξιοτήτων…» *(υπογρ, δική μας).*

Αυτό που έχει σημασία εδώ είναι να δούμε πώς διαγράφονται με σαφήνεια, ήδη από το 1992, οι κατευθυντήριες γραμμές προσαρμογής της *«κοινωνικής προστασίας»* στην Ευρώπη του σήμερα, έτσι ώστε το *«απεριόριστα ελάσιμο»* κεφάλαιο του ανθρώπινου δυναμικού να προσαρμοστεί στις καινούργιες ανάγκες του κεφαλαίου με τρόπους που εκθεμελιώνουν όλο τον μέχρι τώρα τρόπο ύπαρξης των εργαζόμενων στρωμάτων.

Απέναντι σ΄ έναν πυρήνα καλοπληρωμένων υψηλής εξειδίκευσης εργαζομένων, απλώνεται η πολυμορφία των νέων μορφών απασχόλησης που το βασικό τους χαρακτηριστικό είναι η ‘απεριόριστη ελαστικότητα’, τα ελαστικά ωράρια και, σε τελευταία ανάλυση, ο τελείως ελαστικός τρόπος του «να ζει κανείς ή να μη ζει». Είναι η αχανής θάλασσα της μερικής απασχόλησης, της αυτοαπασχόλησης, των συμπληρωματικών θέσεων εργασίας σε υπηρεσίες – η ‘κατ’ οίκον εργασία’, η ‘βιομηχανία της φροντίδας’- που, όπως αναφέρεται στο «Πράσινο Βιβλίο», θα *«μπορούσαν να προσφέρουν θέσεις εργασίας σε πολλούς μακροχρόνια άνεργους από τους οποίους λείπουν τα τυπικά προσόντα κάθε είδους…».*

Αυτό στο οποίο, εν τέλει, αποσκοπεί η *«δια βίου κατάρτιση»* έχει πιο πολύ να κάνει με την δημιουργία ενός παθητικού, εύπλαστου εργατικού δυναμικού, που, γεμάτο ανασφάλεια και αβεβαιότητα από τους επισφαλείς όρους της αγοράς εργασίας, θα λειτουργεί σε μια κατακερματισμένη βάση, σύμφωνα με την ατομική, προσωπική προσπάθεια, κάτω από εξαιρετικά ανταγωνιστικές συνθήκες και όχι από μια συλλογική, οργανωμένη, ταξική σκοπιά.

Τα όσα προδιαγράφονται στο «Πράσινο» και στο «Λευκό Βιβλίο» του Μάαστριχτ έχουν πλήρως επιβεβαιωθεί και εφαρμοστεί στον μέγιστο βαθμό. Τα ζούμε μέσα στους τρόπους και στις μορφές της καθημερινής εξαθλίωσης όλο και πιο πολλών. Με την πανδημία να αποτελεί μια ευκαιρία (και όχι γενεσιουργό αιτία) για την περαιτέρω προώθηση και εφαρμογή τους. Δεν είναι γέννημα της πανδημίας, αλλά της ΕΕ και του καπιταλισμού.

Την συνθήκη αυτή του Μάαστριχτ, που προδιαγράφει αυτό το δυσοίωνο μέλλον, την υπέγραψαν, από ελληνικής πλευράς, ο γνωστός Μακεδονομάχος Αντ. Σαμαράς, από κοινού με τον τότε υπουργό Οικονομικών της κυβέρνησης Κ. Μητσοτάκη. Είναι αυτές τις προδιαγεγραμμένες πολιτικές που ξέρουν ότι είναι εντεταλμένοι να εφαρμόσουν και όσοι, με

τις όποιες μεμψιμοιρίες και τα λεκτικά περιτυλίγματα, στη γνωστή γραμμή, που τη ζήσαμε, του **«Όχι-Ναι»,** αναλαμβάνουν να διαχειριστούν την κυρίαρχη εξουσία. Όπως και όσοι αποβλέπουν σε μια *«καλή ΕΕ»,* μια ΕΕ *«λιγότερο αυστηρή»*, με κάποιες ίσως εσωτερικές διαρυθμίσεις, αλλά με ανέγγιχτο το βασικό, καπιταλιστικό οικοδόμημα. Τη στιγμή, μάλιστα, που αυτή η Ευρώπη, που λειτουργεί πάνω σ΄ αυτές τις οικονομικές και πολιτικές προδιαγραφές, υψώνει δολοφονικά τείχη απέναντι στους πρόσφυγες, εμπλέκεται ενεργά σε γεωπολιτικές ανακατατάξεις και σε εμπόλεμες ζώνες.

Απέναντι, τόσο στους συμβιβασμένους και υποταγμένους ευρωλάγνους, όσο και στους απαρηγόρητους δραχμολάγνους, δεν υπάρχει παρά ο μονόδρομος ενός αγώνα διαρκείας ενάντια στην ΕΕ και τον καπιταλισμό. Χωρίς κανένα συμβιβασμό.

4/1/2022